

הגרעיני המצרי, אין להם על מה לסמוך. המצרים עצמם אינם מסתירים את כוונתם. תיהם. אולם בניגוד לדיעה המקובלת בישראל שהרצון להשמדת ישראל הוא הדוחף את מצרים להשגת אופציה גרעינית משלה — הרי הדחף לכך הוא דווקא פחדם של המצרים מפני האופציה המצרית בידי ישראל. שררהחוף המצרי הודה בכך השבוע בגלוי.

עד כה התנגדה ישראל לכל רעיון של פירוק המרחב מנשק אטומי, מתוך ידיעה שהאופציה האטומית היחידה במרחב מצויה בידיה. ב-1965 הצהיר יגאל אלון, או שר העבודה, בכנסת: "ישראל לא תהיה הראשונה אשר תכניס כלי-נשק גרעיניים למזרח התיכון. אבל ישראל לא תרשה לשכנותיה לפתוח במירוץ הרסני זה." הנימוק הקבוע בו השתמשה ישראל לאי-הסכמתה לפירוק המרחב מנשק אטומי היה שפירוק כזה יכול לבוא רק במסגרת פירוק כולל של כלי נשק קונבנציונאליים.

משום כך כוללת הסכמתה של ארצות-הברית לסייע למצרים בתחום הגרעין שפורסמה רק עם ביקורו של ניקסון בישראל, סיכון וסיכוי גם יחד: היא עלולה לבטל את הבלעדיות של ישראל בתחום האופציה הגרעינית וליצור בכך סיכון. והיא עשויה לדחוף את ישראל להסכמה לפירוק במסגרת הסדר כולל שיושג בתום דינוי ועידת ז'נבה.

מה שברור הוא שהאופציה הבלעדית, שהיתה נחלתה של ישראל, ושמפניה הזהירו רבים בישראל במשך שנים רבות — התפוצצה השבוע.

הנושא והבעיה אינם חדשים. במחקר שהוצא לאור על-ידי המכון ללימודים אסטרטגיים בלונדון ב-1971, כתב המחבר פואד ג'ער, "בין השאר:

"אילו היתה מצרים ניגשת לתוכנית להפעלת כור-כוח גרעיני, שהיה נותן לה קאהיר אופציה על נשק גרעיני, אין זה סביר, כלל ועיקר, שהישראלים ימתינו עד שתתחיל מצרים לממש אופציה זו. העובדה שהם צועדים הרבה לפני מצריים בתחום זה, עשויה להניעם לגשת לייצור נשק משלהם... תראיות מעידות שלא נחסך כל מאמץ שהוא לצייד את מערכת הביטחון, מבחינה מדעית וטכנולוגית. בכל הדרוש לייצור כלי-נשק גרעיניים תוך זמן קצר."

סיכון

וסיכוי

דברים מובנים הנושא מקיף מדי, מכפי שניתן יהיה לתמצתם ברשימה עתונאית קצרה. אולם כולם מעידים על עובדה אחת: כל ההצטרות המרגיעות, הן של האמריקאים והן של ראשי ממשלת ישראל, בדבר אי-הסכנה שבהקמת הכור

המחקר, הנושא את השם, "נשק גרעיני בישראל", הופיע בארץ בעברית בהוצאת בוסתן, וכולל את המידע המקיף ביותר שפורסם בתחום זה.

הפמלייה מקבלת את בני ניקסון בבואו

בהצלחה רבה. סין יעצה או להתקדם בר שלבים בתחום זה. תוך הסתמכות על מקורות עצמיים; ניסיון לובי שנעשה בשנת 1970 כשהביע נכונות לקנות פצצה גרעינית ונזכר שפצצות גרעיניות פשוט אינן עומדות למכירה."

האיסטרטגיה

של ההרתעה

מסקנותיו של הייכל, ששיקפו את השקפתו של סאדאת בנושא זה, היו כדלהלן:

"השגת פצצה גרעינית על-ידי הערבים לא תאריך עד שתתפתח יכולתם הטכני-לוגית לייצר אותה. הערבים יכולים, נוכח סכנה גרעינית ברורה מצד ישראל, להשיג את מה שהם רוצים מברית-המועצות. אם ברית-המועצות תסרב, עשויה סין להסכים. אם סין תסרב, הרי הפצצה הגרעינית לא תהיה אחרי הכל שמורה ומוגנת מכל הישג יד."

"אם נמצאת בידי ישראל פצצה גרעינית, או קיים בידיה פוטנציאל לפצצה גרעינית — נחוץ שגם בידי הערבים תהיה פצצה כזאת. ההיגיון בכך הוא, שההרתעה היא האיסטרטגיה היחידה בעלת ההשפעה בדורנו. פירוש הדבר שקיום סוג זה של נשק אצל שני הצדדים במאבק — היא הערובה היחידה לאי-הפעלתו של נשק זה במאבק."

הרוסים והסינים לא היו מוכנים לספק למצרים את הידע ההכרחי שהיו עלולים לאפשר להם לפתח פצצות גרעיניות. הם ידעו שכל סיוע, אפילו בהקמת כורים גרעיניים למטרות שלום, עלול — נוכח הפכפכותו של העולם הערבי — להוציא את השליטה על הדלק הגרעיני מידיהם. ארצות-הברית הסכימה ליטול על עצמה סיכון זה, אולי מתוך ידיעה ברורה — בנוסף לשאר הנימוקים — שמוטב לה לעשות זאת מאשר יעשו זאת הרוסים או הסינים.

מה שקורה עתה בישראל נוכח הסכנה האפשרית של פיתוח פצצת אטום מצרית לעתיד לבוא, מצביע על החששות ה מצריים כאשר הקימה ישראל את הכורים הגרעיניים בנחל שורק ובדימונה.

של נשיא מצריים, סאדאת, שכתב על כך בגלוי. בסוף חודש נובמבר 1973, פירסם הייכל סידרה של מאמרים שהציגו קבל העולם כולו את האיסטרטגיה האטומית המצרית.

כתב או הייכל, בין השאר: "בשנים האחרונות הופיעו באורה רצוף דו"חות מקורות שונים, בדבר האפשרות שבידי ישראל מצויות פצצות אטום: פורסמו בר שנים האחרונות דו"חות מטעם המוסד ללימודים אסטרטגיים בלונדון, וכן דו"חות מטעם המכון לחימוש בשטוקהולם. דו"חות אלה הצביעו, באורה רצוף, על כך שבידי ישראל מצוי כוח אטומי."

הייכל ציטט שיחה שהיתה לו עם סיג'א-טור אמריקאי בתקופת המלחמה שאמר לו: "אני חושש ביותר שאנשים אלה ב-תל-אביב יאבדו את עצביהם וישתמשו באחת משלוש פצצות האטום שבידיהם, כדי לחסל התקפה ערבית נוספת. לא מעניין אותי מה שיקרה לערבים, אבל אני חושש שפצצה אטומית בשעה כזאת יכולה להוביל את העולם אל פי שואה אטומית נוראה."

הסינים סרבו

לעזור למצרים

יתח אז הייכל את העמדה המצרית בבעיית החדרת הנשק האטומי למרחב כדלהלן:

"ישראל רצתה שהערבים יחשדו כי יש לה פצצה גרעינית. ברם, היא לא רצתה שהם ידעו על כך בוודאות. ישראל לא ניסתה את הפצצה הגרעינית שלה משה שניתן להעריך את התקינות שלה באמצעות מחשב. משום כך התחמקה ישראל מלחמות על ההסכם לאיסור עריכת ניסויים גרעיניים שעליו חתמו רוב מדינות העולם."

"ביכולתי לציין שלושה ניסיונות ערביים עיקריים שנעשו כדי להדביק את ישראל בשטח הגרעיני: ניסיון מצרי בו התעניין נאצר במשך שנים ארוכות לפי תוח תוכנית גרעינית מצרית שלא השיג תוצאות ברורות; ניסיון מצרי שנעשה אחרי 1967 במגמה להתקשר עם סין, אשר פוצצה את פצצתה הגרעינית הראשונה

הנשיאים מנופכים זה לזה לפרידה